

Návodné otázky k náležité konstrukci problému a jeho operacionalizaci

Tento krátký průvodce obsahuje návodné otázky k návrhu výzkumu. Formulováním odpovědí na tyto otázky, pěkně na jednu po druhé, dokážete vyskládat kompletní výzkumný projekt.

Nezapomínejte při tom na náležitá zdůvodnění a vysvětlení tam, kde je napsáno, že je třeba objasnit “proč”, “jak”, “jak je možné” atd. Z položek adresovaných těmito otázkami sestává **výzkumný problém**, a to kompletně, úplně a systematicky vystavěný. Na výzkumném problému je založen každý výzkum. Výzkum je jen systematická cesta k porozumění problému a jeho vyřešení prostřednictvím vytvoření znalostí, které ukáží, jaké uspořádání skutečnosti daný jev, považovaný za problematický, utváří. Na těchto znalostech lze následně založit vhodné způsoby, jak s analogickými jevy zacházet, aby se omezily jejich nežádoucí dopady a podporovaly ty žádoucí.

Tam, kde není problém, *záhada*, není co poznávat. Věda je řešením záhad a každý konkrétní výzkum musí řešit jednu takovou drobnou záhadu. Proto je konstrukce záhady, problému jádrem každého výzkumu. S ní výzkum stojí a padá. Další aspekty výzkumu (jako *metoda*) fungují už jen jako *prostředky* řešení záhady a jsou z její formulace tedy odvoditelné. Pokud máte nejasnosti ohledně metody, je možné, že jste problém neformulovali dostatečně jasně a přesně. To zároveň znamená, že bez dobře a jasně formulované záhady, nelze vymýšlet žádné další části výzkumu.

Níže uvádím všechny nutné komponenty vědeckého problému (záhady). Všechny jsou *nutnou* součástí návrhu výzkumného projektu. Logická i rétorická výstavba vědeckého problému sestává ze všech pěti, a to přesně v uvedeném pořadí. Jádro problému tvoří bod 1, ale úplně všechny další body musí být důkladně propracované, aby mohl být problém systematicky (tj. vědecky) řešen.

Pod jejich výčtem uvádím, jak jsou distribuovány ve formuláři *návrhu výzkumného projektu*.

1. V čem spočívá problémová situace (teorie)

- Např. co by teoreticky mělo platit, ale reálně to neplatí? nebo Co by podle teorie mělo být jednoduché, ale reálně je to vnitřně rozporné a komplexní? nebo Očekávané implikace daného jednání /řešení problému jsou nějaké, ale reálně jsou jiné.

2. Jak se problémová situace projevuje v empirické realitě (tj. terénu)

- Jak to v terénu tedy vypadá, jestliže to tedy neodpovídá teoretickým očekáváním? Co konkrétně jim neodpovídá, proč asi, a na jaký typ problému to asi ukazuje?

3. Co budu tedy v terénu přesně zkoumat, abych tu záhadu vyřešil? Na jaký konkrétní typ empiricky dostupných aktivit, jednání, procesů aj. zaměřím svou pozornost, abych povaze problému dokázal dobře porozumět? (operacionalizace)

problému)

- Na jaký dílčí problém zaměřím svá empirická pozorování v naději, že tím porozumím aspoň části té záhady?
 - Jak ten můj dílčí empirický problém s tím teoretickým souvisí a jaký jeho aspekt mi jeho vyřešení umožní objasnit?
 - Z jakých částí se ten výzkumný *problém* skládá, tj. do jakých dílčích **výzkumných otázek** jej rozložím, abych měl jistotu, že jej postihnu v celku a systematicky, tedy ve všech jeho dílčích aspektech, ale také jako uspořádaný celek?
4. **V kterém konkrétním terénu se budu pohybovat a proč může reprezentovat uvedenou povahu empirické reality obecně? (sběr dat a jeho metody)**
- Mezi jakými lidmi se budu pohybovat, z jakých konkrétních dalších zdrojů budu získávat informace?
 - Na základě čeho předpokládám, že se v těch informacích budou skrývat odpovědi na otázky, které mě dovedou k vyřešení problému?
5. **Jakým způsobem budu informace analyzovat, abych problém dokázal vyřešit a zároveň měl jistotu, že si toto řešení zachová dlouhodobější platnost? (metoda analýzy dat)**
- Jaké postupy zvolím, abych z posbíraných informací vypreparoval odpovědi na výzkumné otázky? Jaké konkrétní skutečnosti (projevy jednání, výpovědi, zmiňovaná fakta a teorie, postoje, pocity, vztahy, slovní formulace, použité metafor, reakce, narativy atd. atp.) budu sledovat a jaké si ve vztahu k nim budu klást otázky? Proč si myslím, že mě takové **otázky směřované k dílčím datům** dovedou k odpovědím na mé **otázky výzkumné**?

Revision #1

Created 12 May 2023 19:36:03 by Mgr. Milan Fujda Ph.D.

Updated 12 May 2023 19:38:23 by Mgr. Milan Fujda Ph.D.